

sowych, odnoszących się do każdej kategorii ubezpieczeń, z drugiej zaś strony przepisów art. 2, Państwo Niemieckie przekaże Państwu Polskiemu sumę ryczałtową 125 milionów marek (papierowych) niemieckich.

Wyplata tej sumy winna być dokonana w ciągu 2-tych tygodni od daty powzięcia na podstawie art. 312 Traktatu Wersalskiego decyzji przez Radę Ligi Narodów. Procenty będą obliczane od dnia 31 grudnia 1921 r. w wysokości 5°/o rocznie.

Art. 4.

Wykonanie przez oba państwa wszystkich przepisów, zawartych w powyższych artykułach, uważane będzie za równoważne z wypełnieniem wszelkich zobowiązań wzajemnych, wynikłych lub mogących wynikać z działalności ubezpieczeniowej, omówionej w art. 312 Traktatu Wersalskiego.

Art. 5.

Spory, które mogłyby ewentualnie wynikać na skutek powyższych przepisów, będą rozstrzygane przez Trybunał Rozjemczy, do którego zarówno Rząd Niemiecki jak i Polski wydelegują jednakową liczbę przedstawicieli. Prezydent Związku Szwajcarskiego zostanie uproszony o wyznaczenie Przewodniczącego tego Trybunału.

financières relatives à chaque catégorie d'assurance, d'autre part des dispositions de l'article 2, l'Etat allemand transférera à l'Etat polonais une somme forfaitaire de 125 millions de marks allemands (marks papier).

Le versement de cette somme devra être effectué dans les deux semaines à dater de la décision prise, conformément à l'article 312 du Traité de Versailles, par le Conseil de la Société des Nations. Des intérêts seront calculés à partir du 31 décembre 1921 au taux annuel de 5°/o.

Article 4.

Les deux États seront considérés comme ayant rempli, par l'exécution des clauses contenues dans les articles précédents, toutes leurs obligations réciproques qui résultent ou peuvent résulter du fonctionnement des assurances visées par l'article 312 du Traité de Versailles.

Article 5.

Les différends qui surgiraient éventuellement à raison des dispositions précédentes seront tranchés par un tribunal d'arbitrage, où chacun des deux Gouvernements allemand et polonais déléguera un nombre égal de représentants. Le Président de la Confédération Helvétique sera prié de désigner le président de ce tribunal.

Minister Spraw Zagranicznych: *Al. Skrzyński*

551.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu oraz Ministrem Spraw Wewnętrznych

z dnia 23 czerwca 1923 r.

o czasie pracy w zakładach handlowych.

Na mocy art. 19 ustawy z dnia 18 grudnia 1919 r. o czasie pracy w przemyśle i handlu (Dz. U. R. P. r. 1920, № 2, poz. 7), oraz art. 3 ustawy z d. 14 lutego 1922 r. zmieniającej ustawę z d. 18 grudnia 1919 r. o czasie pracy w przemyśle i handlu (Dz. U. R. P. № 14, poz. 127) zarządza się co następuje:

§ 1. Rozporządzenie niniejsze obejmuje następujące zakłady:

- a) sklepy, stragany oraz wszelkie inne miejsca zawodowej sprzedaży towarów,
- b) kantory pralni, farbiarni i przedsiębiorstw przewozowych, prywatne biura pośrednictwa pracy, lombardy, sale licytacyjne, antykwaryjaty, salony i wystawy ze sprzedażą dzieł sztuki, starożytności i t. p. o charakterze przedsiębiorstw handlowych oraz zakłady pogrzebowe,

- c) jadalnie, do których zalicza się: restauracje, cukiernie, kawiarnie, mleczarnie, piwiarnie, winiarnie, miodarnie, garkuchnie, bary, kuchnie publiczne, bufety, szynki, traktjerie, karczmy, gospody.

§ 2. Przepisom niniejszego rozporządzenia nie podlegają:

- a) apteki,
- b) wszelkiego rodzaju wystawy o charakterze artystycznym lub kulturalnym,
- c) sprzedaż, dokonywana wyłącznie na cele społeczne, o ile przy niej nie są zatrudnieni pracownicy na podstawie najmu pracy.

§ 3. W myśl ustawy z d. 18 grudnia 1919 r. o czasie pracy w przemyśle i handlu pracownicy zakładów, wymienionych § 1, nie mogą być zatrudniani dłużej niż 8 godzin na dobę, w sobotę zaś dłużej niż 6 godzin na dobę, a ogólny czas pracy nie może przekraczać 46 godzin na tydzień.

Pracownicy zatrudnieni w sobotę przez 8 godzin na dobę, zgodnie z przepisami art. 9 ustawy o czasie pracy w przemyśle i handlu, mają otrzymać wzamian jeden dzień wolny od pracy po upływie miesiąca lub dwa tygodnie po upływie roku, opłacone według zwykłych norm wynagrodzenia danego pracownika; czasu tego nie wlicza się do urlopu,

przysługującego pracownikom na podstawie ustawy, umowy lub zwyczajów miejscowych.

§ 4. Najdalej po każdym sześciu godzinach pracy pracownikom, zatrudnionym w zakładach, wyszczególnionych w § 1, winna być zapewniona co najmniej jednogodzinna przerwa, podczas której pracownik może opuścić miejsce pracy.

§ 5. Zgodnie z ustępem 3 art. 2 ustawy z dnia 18 grudnia 1919 r. o czasie pracy w przemyśle i handlu, w brzmieniu ustalonem ustawą z dnia 14 lutego 1922 r. (Dz. U. R. P. № 14, poz. 127), czas sprzedaży towarów i otwarcia zakładów, objętych niniejszym rozporządzeniem, nie może przekraczać dziesięciu godzin dziennie. Ograniczeniu temu nie podlegają jadalnie.

§ 6. Władze samorządowe, powołane do określenia godzin otwierania i zamykania zakładów, objętych niniejszym rozporządzeniem, nie mogą nakazać zamykania zakładów w czasie przerwy obiadowej. Dobrowolne zamykanie zakładów handlowych w porze obiadowej nie uprawnia do odpowiedniego przedłużenia wzamian za to godzin otwarcia.

§ 7. Kioski i budki, w których podają do wypicia na miejscu wodę sodową, wody mineralne lub napoje chłodzące i nie sprzedają innych towarów, mogą być otwarte w czasie od 1 kwietnia do 30 września włącznie w tych samych godzinach co jadalnie.

W czasie zaś od 1 października do 31 marca włącznie do zakładów tych stosują się przepisy § 5.

§ 8. Sprzedaży towarów w sklepach, połączonych z jadalniami lub z przedsiębiorstwami, niepodlegającymi niniejszemu rozporządzeniu, wolno dokonywać tylko w godzinach, określonych dla samodzielnych sklepów tej samej gałęzi handlu.

W innych godzinach miejsce sprzedaży towarów musi być w tych sklepach zamknięte i dla kupujących niedostępne.

§ 9. O ile w chwili zamykania sklepu lub miejsca sprzedaży towarów znajduje się tam kupujący, mogą być oni jeszcze obsłużeni.

§ 10. Godziny otwierania i zamykania zakładów, objętych niniejszym rozporządzeniem, winny być ustalone w granicach od godz. 5 do godziny 21. Ograniczeniu temu nie podlegają jadalnie.

§ 11. Powiatowe władze samorządowe, a w miastach wyjątkowych ze związku powiatowego rady miejskie określają dla poszczególnych miejscowości godziny otwierania i zamykania zakładów, objętych niniejszym rozporządzeniem, jednolicie dla każdego rodzaju zakładów po wysłuchaniu stron zainteresowanych.

§ 12. Uchwały powiatowych władz samorządowych, względnie rad miejskich w przedmiocie określenia godzin otwierania i zamykania zakładów, objętych niniejszym rozporządzeniem, winny być przed ogłoszeniem przedstawione Okręgowym Inspektorom pracy w celu stwierdzenia zgodności uchwał z obowiązującymi przepisami.

§ 13. W myśl art. 10 ustawy o czasie pracy w przemyśle i handlu, praca w zakładach, wymienionych w § 1 p. a i b niniejszego rozporządzenia jest w niedziele i święta wzbroniona z wyjątkiem wypadków, objętych art. 11 tejże ustawy.

Jadalnie mogą być w niedziele i święta otwarte w tych samych godzinach co w dni powszednie.

§ 14. Za mleczarnie i kwaciarnie, które w myśl punktu a art. 11 ustawy o czasie pracy w przemyśle i handlu mogą być otwarte w niedziele i święta do godz. 10 rano, uważa się tylko sklepy, zajmujące się sprzedażą mleka i przetworów mlecznych lub sprzedażą kwiatów naturalnych z wyłączeniem wszelkich innych towarów.

§ 15. W niedziele i dni świąteczne, o ile powiatowa władza samorządowa względnie rada miejska uzna to za potrzebne, mogą być otwarte zakłady pogrzebowe oraz może być dozwolona sprzedaż detaliczna:

1) słodyczy, owoców, kwiatów i wyrobów tytoniowych w miejscach widowisk i zabaw publicznych przez cały czas ich trwania oraz w ogrodach i parkach publicznych,

2) przy cmentarzach kwiatów, świec oraz przedmiotów, służących do ozdoby grobów,

3) gazet i czasopism w sklepach i kioskach, zajmujących się wyłącznie tylko sprzedażą gazet i czasopism,

4) dewocjonalji, o ile nie jest połączona ze sprzedażą innych towarów.

§ 16. Pracownicy zatrudnieni dłużej niż przez 3 godziny w niedziele i dni świąteczne w zakładach, objętych niniejszym rozporządzeniem, w których praca w dni te jest dozwolona, winni otrzymać w tygodniu taką samą ilość godzin wolnych od pracy.

§ 17. Przedłużenie czasu pracy w zakładach, objętych niniejszym rozporządzeniem, dozwolone jest w wypadkach i na warunkach, wyszczególnionych w art. 6 punkt a i b ustawy o czasie pracy w przemyśle i handlu.

§ 18. Praca w godzinach nadliczbowych, przewidziana w poprzednim paragrafie niniejszego rozporządzenia, ma być wynagradzana co najmniej 50% dodatkiem do płacy normalnej. Za godziny nadliczbowe ponad dwie godziny dziennie oraz za pracę w godzinach nadliczbowych, przypadających na noc lub niedzielę i święta, dodatek ten ma wynosić co najmniej 100%.

§ 19. W wykazach godzin nadliczbowych, prowadzonych przez zakłady, objęte niniejszym rozporządzeniem, w myśl art. 7 ustawy o czasie pracy w przemyśle i handlu, winien być wskazany dzień, w którym odbywała się praca w godzinach nadliczbowych, rodzaj wykonywanej pracy oraz wysokość płacy za godziny nadliczbowe, zgodnie z art. 16 wymienionej ustawy.

§ 20. Nadzór nad wykonaniem przepisów niniejszego rozporządzenia w zakresie przestrzegania norm czasu pracy, ustalonych ustawą o czasie pracy

w przemyśle i handlu, należy do inspektorów pracy, a w zakresie przestrzegania uchwał władz samorządowych w przedmiocie godzin otwierania i zamykania zakładów handlowych do inspektorów pracy i organów Policji Państwowej.

§ 21. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Z tą chwilą tracą moc obowiązującą: rozporządzenie wykonawcze Ministra Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu z dnia 22 marca 1921 r. o czasie pracy w zakładach handlowych, do ustawy z dnia 18 grudnia 1919 r., o czasie pracy w przemyśle i handlu (Dz. U. R. P. № 47, poz. 291), rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 10 listopada 1921 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu w sprawie czasu pracy w zakładach handlowych w dni targowe i jarmarczne (Dz. U. R. P. № 92, poz. 681) oraz rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu z dnia 1 kwietnia 1922 r. w przedmiocie zmiany rozporządzenia wykonawczego z d. 22 marca 1921 r., o czasie pracy w zakładach handlowych (Dz. U. R. P. № 27, poz. 223).

Kierownik Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej:
L. Darowski

Minister Przemysłu i Handlu: *W. Kucharski*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Kiernik*

552.

Rozporządzenie Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu

z dnia 30 maja 1923 r.

w przedmiocie udzielania kredytu z funduszu 50 miliardów marek osadnikom korzystającym z ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. o nadaniu ziemi żołnierzom Wojska Polskiego.

Na mocy art. 10 ustawy z dnia 19 kwietnia 1923 r. o przyznaniu kredytu na pomoc dla osadników (Dz. U. R. P. № 54, poz. 375) zarządza się co następuje:

§ 1. Pożyczki z funduszu 50 miliardów marek, ustanowionego w ustępie drugim art. 2 ustawy z dnia 19 kwietnia 1923 r. o przyznaniu kredytu na pomoc dla osadników (Dz. U. R. P. № 54, poz. 375) przyznaje dla osadników wojskowych, korzystających z ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. o nadaniu ziemi żołnierzom Wojska Polskiego (Dz. U. R. P. № 4/21, poz. 18), Państwowy Bank Rolny z sum przeznaczonych na ten cel i przekazanych Bankowi Rolnemu przez Główny Urząd Ziemski, a to na zasadach przewidzianych niniejszemi przepisami.

§ 2. Państwowa pomoc kredytowa może być udzielana jedynie gospodarującym osobiście lub przez zastępców w rozumieniu § 11 rozporządzenia Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego z dnia 23 marca 1921 r. (Dz. U. R. P. № 31, poz. 192), a zakwalifikowanym w myśl obowiązujących przepisów osadnikom—posiadaczom osad nadanych darmo lub opłatnie na mocy art. 2. i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. (Dz. U. R. P. r. 1921 № 4, poz. 18), do końca roku 1922, z uwzględnieniem również tych osadników, którzy będą osadzeni w roku 1923 na gruntach zajętych do dnia 31 grudnia 1922 r. pod osadnictwo wojskowe.

§ 3. Pożyczki mogą być udzielane na zaspokojenie najniezbędniejszych potrzeb kredytowych osadników wojskowych w dziedzinie zagospodarowania się i pobudowania, a mianowicie:

- a) na pobudowanie budynków gospodarczych i mieszkalnych ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb tych osadników, którzy już posiadają materiał budowlany;
- b) na zagospodarowanie gruntów, na kupno inwentarza żywego i martwego oraz nasion.

Maksymalna pożyczka, udzielona jednemu osadnikowi, nie może przekroczyć równowartości 1.250 złotych, przyczem wysokość jej normowana będzie w granicach stosowanych przez Państwowy Bank Rolny zasad oszacowania ziemi i zabezpieczenia pożyczek przy operacjach na własny rachunek Banku.

§ 4. Pożyczki dla poszczególnych osadników będą udzielane na przeciąg jednego roku w markach polskich z przeliczeniem na złote w wartości określonej w ustawie z dnia 26 września 1922 roku (Dz. U. R. P. № 83, poz. 740) przyczem kurs przeliczenia złotych na marki ustala Minister Skarbu; pożyczki podlegają oprocentowaniu po 4% od sta w stosunku rocznym. Procenty są płatne z dołu i pobierane w markach polskich na podstawie odpowiedniego przeliczenia przypadającej Skarbowi Państwa tytułem oprocentowania kwoty w złotych.

Kurs przeliczenia złotych na marki polskie w celu spłaty pożyczki lub w celu uiszczenia procentów ustala Minister Skarbu.

Korzystający z kredytu osadnicy wojskowi płacić będą ponadto na rzecz Państwowego Banku Rolnego ustanowiony w myśl art. 7 ustawy z dnia 19 kwietnia 1923 r. o przyznaniu kredytu na pomoc dla osadników (Dz. U. R. P. № 54, poz. 375) i zgodnie z art. 12 Statutu Banku dodatek administracyjny płatny z góry przy udzieleniu pożyczki.

§ 5. Pożyczki wydawane będą na skrypty dłużne i zabezpieczone poręką conajmniej trzech innych osadników, którzy jak też i pożyczający otrzymali nadziały ziemi z tegoż samego obiektu, zajętego pod osadnictwo wojskowe.

Poręki takiej każdy osadnik może udzielić najwyżej tylko trzem współosadnikom.

Ustanowiony wyżej sposób zabezpieczenia pożyczki może być zastąpiony przez inne zabezpieczenie, względnie porękę, uznaną przez Dyрекcję Banku za wystarczającą.